

ADVIES
VAN 27 JULI 2021
OVER DE VIERDE VLAAMSE STRATEGIE DUURZAME ONTWIKKELING

INHOUD

I.	SITUERING.....	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	VSDO4 EN RUIMTE.....	2
IV.	BELEIDSPLAN RUIMTE VLAANDEREN EN TRANSITIEDENKEN	3
V.	SPECIFIEK TRANSITIETRAJECT 'RUIMTE VOOR MORGEN'	3

I. SITUERING

1. SARO ontving op 28 juni 2021 een adviesvraag van Minister-president Jan Jambon over de vierde Vlaamse Strategie Duurzame ontwikkeling (VSDO4).¹ De adviesvraag verwijst naar het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling van 18 juli 2008 dat bepaalt dat de Vlaamse Regering het ontwerp van Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling aan de adviesraden voorlegt.

Het advies wordt verwacht tegen uiterlijk 30 juli 2021. Met voorliggend advies komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn.

2. De Vlaamse Regering keurde op 25 juni 2021 het ontwerp VSDO4 principieel goed. Met dit ontwerp VSDO4 zet de Vlaamse Regering verder in op een duurzame samenleving met Visie 2050 als termijnskompas en Vizier 2030 als focus. Vizier 2030 is de Vlaamse vertaling van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en bevat 53 doelstellingen en 111 indicatoren. Voor de operationalisering van de VSDO4 wordt ingezet op de opvolging van Vizier 2030 via indicatoren enerzijds, en anderzijds de zes transitieprioriteiten. De transitieprioriteiten zijn een krachtig instrument om de grote omslag te realiseren die het doel is van de langetermijnstrategie en deze hebben een duidelijke link met het relanceplan.²
3. Het ontwerp VSDO4 is vrij summier (30 blz.) en is opgebouwd conform de bepalingen van het decreet duurzame ontwikkeling. Het ontwerp VSDO4 bestaat uit volgende delen: inleiding, context, evaluatie van vorige VSDO en van de transitieprioriteiten, langetermijnvisie en -doelstellingen en operationele luik. Zes van de zeven transitieprioriteiten worden verdergezet: 1° circulaire economie, 2° leven, leren en werken in 2050, 3° industrie 4.0, 4° samen leven in 2050, 5° mobiliteit en 6° energie en klimaat.

De adviesvraag bevat tevens een bijlage bij de ontwerpstrategie met een overzicht van de zes transitieprioriteiten in fichevorm met onder meer informatie over de trekkende minister('s), transitie-manager(s), de geboekte resultaten en de nieuwe aanpak.

II. ALGEMENE BEOORDELING

4. Op 25 april 2018 formuleerde SARO zijn advies bij het 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen (VSDO3). De raad stelt vast dat heel wat van zijn bemerkingen nog steeds actueel zijn.³ In het algemeen vindt SARO het een gemiste kans dat met voorliggend transitieproces de potenties van het ruimtelijk beleid ten aanzien van duurzame ontwikkeling in het Vlaams Gewest niet worden erkend. SARO focust voorliggend advies op de ruimtelijke aspecten en de samenhang met het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

¹ <https://beslissingenvlaamse regering.vlaanderen.be/document-view/60D18D91364ED9000800024C>

² Adviesvraag aan SARO, pag.1

³ <https://sarovlaanderen.be/advies-vizier-2030>

De raad gaat hierna in op volgende strategische aandachtspunten:

- a. SARO stelt vast dat in het ontwerp VSDO4 het ruimtelijk beleid totaal niet aan bod komt. 'Ruimte' wordt niet omschreven als een transitieprioriteit wat onder meer betekent dat er geen transitie-manager voor 'ruimte' wordt aangesteld en dat 'ruimte' geen deel uitmaakt van het transitieplatform. Het ontwerp VSDO4 formuleert tevens geen enkele ruimtelijke doelstellingen. De raad ervaart dit als een belangrijke tekortkoming (deel III van dit advies).
- b. SARO benadrukt dat zowel het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 als de beleidsnota 2019-2024 sterk inzetten op een transitie binnen het ruimtelijk beleid. Er zal werk worden gemaakt van een ruimtelijke omslag waarbij een beter evenwicht wordt nagestreefd tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het beschermen van de open ruimte (deel IV van dit advies).
- c. SARO dringt er op aan om binnen de VSDO4 een specifiek transitietraject inzake 'ruimte voor morgen' op te starten (deel V van dit advies).

III. VSDO4 EN RUIMTE

5. Ruimte is geen transitieprioriteit in de VSDO4. SARO stelt vast dat in het ontwerp VSDO4 het ruimtelijk beleid totaal niet aan bod komt. 'Ruimte' wordt niet omschreven als een transitieprioriteit. Dit houdt onder meer in dat er geen transitie-manager voor 'ruimte' wordt aangesteld en dat 'ruimte' geen deel uitmaakt van het transitieplatform.

Het ontwerp VSDO4 geeft hieromtrent amper verduidelijking en vermeldt enkel: *'Het ruimtelijk deel van de transitieprioriteit wordt ingebed in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, maar vraagt geen specifieke transitieaanpak.'*⁴ De raad vraagt dit verder te verduidelijken. Het is voor de raad immers totaal onduidelijk waarom het 'ruimtelijk deel van de transitieprioriteit' wordt losgekoppeld van voorliggend transitietraject. Dit zal immers een samenhangende aanpak van het transitietraject zeer sterk bemoeilijken.

Volgens het ontwerp VSDO4 wordt het ruimtelijk deel van de transitieprioriteit ingebed in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Er wordt aldus uitsluitend ingezet op het regulier Vlaams ruimtelijk beleid terwijl voor de andere beleidsdomeinen wordt geopteerd om - aanvullend aan het regulier Vlaams beleid - een transitietraject uit te werken via voorliggend VSDO4. De raad vraagt om dit verder te verduidelijken.

6. Geen ruimtelijke doelstellingen. Het ontwerp VSDO4 formuleert geen ruimtelijke doelstellingen. Het ontwerp geeft hieromtrent geen toelichting maar stelt: *'Intussen werd het oorspronkelijk doelstellingskader uitgebreid, met de inbedding van de 2030-doelstellingen uit het Luchtbeleidsplan, het Woonbeleidsplan en het Vlaams- Energie en Klimaatplan . Daarnaast werd de bijhorende indicatorenset vervolledigd en op punt gesteld. Wanneer het beleidsplan Ruimte en de Vlaamse Mobiliteitsvisie 2040 zijn goedgekeurd zullen ook deze doelstellingen toegevoegd worden aan het doelstellingskader.'*⁵

Het ontwerp VSDO4 erkent aldus dat diverse doelstellingen uit de 2030-agenda voor duurzame ontwikkeling worden gevat in sectorale langetermijnbeleidsplannen in opmaak. Voor ruimte wordt verwezen naar het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen dat doelstellingen zal formuleren die betrekking hebben op SDG 9 (Bouw veerkrachtige infrastructuur uit, bevorder inclusieve en duurzame industrialisatie en promoot innovatie, SDG 11 (Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam) en SDG 12 (Zorg voor duurzame consumptie- en productiepatronen).

De raad vindt het geen goede zaak dat ruimtelijke doelstellingen momenteel nog geen deel

⁴ Ontwerp VSDO4, pag.13

⁵ Ontwerp VSDO4, pag.17

uitmaken van het doelstellingenkader van de VSDO4. Bovendien is het geen goede zaak dat de opname van ruimtelijke doelstellingen in de VSDO4 wordt gekoppeld aan de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (dat nog steeds in opmaak is). Het Vlaams Regeerakkoord, de beleidsnota omgeving 2019-2024 en de VCRO formuleren immers reeds duidelijke doelstellingen inzake duurzame ruimtelijke ontwikkeling (zie verder deel IV van dit advies).

IV. BELEIDSPLAN RUIMTE VLAANDEREN EN TRANSITIEDENKEN

7. Ruimtelijke omslag. Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 en de beleidsnota omgeving 2019-2024 zetten sterk in op een transitie binnen het ruimtelijk beleid. Er zal maximaal werk worden gemaakt van een ruimtelijke omslag waarbij een beter evenwicht wordt nagestreefd tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het beschermen van de open ruimte.

De Vlaamse Regering onderschrijft de principes en doelstellingen van de strategische visie BRV. Het bijkomend gemiddeld dagelijks ruimtebeslag moet tegen 2040 zijn teruggedrongen tot 0 hectare.⁶ De raad brengt de tussentijdse doelstelling van 3 ha in 2025 onder de aandacht. Deze doelstelling wordt niet genoemd in het Vlaams Regeerakkoord maar staat wel in de goedgekeurde strategische visie BRV.⁷

De raad ondersteunt de beoogde ruimtelijke omslag zoals die vertaald werd in de principes en de doelstellingen van de strategische visie BRV.⁸ In het kader van de beoogde bouwshift is een krachtig beleid noodzakelijk waarbij ingezet wordt op volgende vier strategische aandachtspunten; die alle vier moeten gerealiseerd worden en dit in een samenhangend geheel: 1° het beter benutten van het bestaand ruimtebeslag, 2° een meer kwalitatieve invulling van de ruimte, met aandacht voor verweving van functies, 3° het neutraliseren van slecht gelegen juridisch aanbod en 4° herlokalisatie of ruimtelijk herstel.⁹

8. Urgentie van een goedgekeurd BRV. Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 en de beleidsnota omgeving 2019-2024 kondigden aan dat de Vlaamse Regering dringen werk zal maken van een Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. De goedgekeurde strategische visie BRV zal hiertoe als basis dienen. Een volwaardig BRV impliceert immers dat deze strategische visie wordt aangevuld met de nodige beleidskaders.¹⁰

Niettegenstaande de beleidsnota de urgentie van de opmaak van een BRV erkent en uitgaat van een concrete timing voor het vaststellen van het BRV door de Vlaamse Regering is er momenteel nog geen goedgekeurd BRV.¹¹ De raad heeft in diverse adviezen reeds gewezen op de urgentie van een goedgekeurd BRV.¹²

V. SPECIFIEK TRANSITIETRAJECT 'RUIMTE VOOR MORGEN'

9. Ruimte voor morgen. SARO dringt er op aan om binnen de VSDO4 een specifiek transitietraject inzake 'ruimte voor morgen' op te starten. Dit zou betekenen dat voor de transitie 'ruimte voor morgen' een specifieke transitie-manager wordt aangesteld. Bovendien komt 'ruimte voor morgen' alzo aan bod in het transitieplatform. Het transitieplatform zorgt immers voor

⁶ Vlaams Regeerakkoord, pag. 12 en pag. 217

⁷ Bij de bespreking van de beleidsnota in de commissie ruimtelijke ordening van het Vlaams Parlement heeft de minister deze tussentijdse doelstelling bevestigd.

⁸ https://www.ruimtevlaanderen.be/Portals/108/BRV_StrategischeVisie_VR20181307DOC.pdf

⁹ Advies 2019|23.beleidsnota omgeving 2019-2024

¹⁰ De Vlaamse Regering stelde op 20 juli 2018 de strategische visie BRV voorlopig vast; evenwel zonder beleidskaders. Dit kan niet worden beschouwd als een 'ontwerp BRV' vermits zowel een strategische visie als minstens één beleidskader vereist zijn.

¹¹ Beleidsnota, pag. 25: 'In 2020 leg ik een set van ontwerpbeleidskaders met concrete acties voor aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring. Ik wil dat Vlaanderen in 2021 beschikt over een eerste goedgekeurd Beleidsplan Ruimte en dat het systeem van beleidsplanning effectief van start kan gaan'.

¹² Advies 2019|23.beleidsnota omgeving 2019-2024

kennisuitwisseling en stimuleert ook de samenwerking tussen de transities. Het is essentieel dat 'ruimte voor morgen' meegenomen wordt bij deze kennisuitwisseling en bij de samenwerking tussen de diverse transities.

Bovendien betekent dit dat ruimtelijke doelstellingen worden ingebouwd binnen de VSDO4 zodat maximaal kan worden ingezet op het bewaken van de onderlinge samenhang tussen de diverse 2030-doelstellingen.

Volledigheidshalve wijst de raad er op dat 'ruimte voor morgen' wel degelijk was opgenomen in Vlaanderen in Actie (de voorganger van de Visienota 2050).